

Yaşamın İlk Yıllarında Oyun: Oyuna Çok Yönlü Bakış

Editör:

Doç. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN

2. Baskı

Editör:

Doç. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN

**YAŞAMIN İLK YILLARINDA OYUN:
OYUNA ÇOK YÖNLÜ BAKIŞ**

ISBN 978-605-364-834-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2016, Pegem Akademi

Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları

Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. Ltd. Şti.ne aittir.

Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri,

kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt

ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında

yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları

satın almamasını diliyoruz.

1. Baskı: Eylül 2014, Ankara

2. Baskı: Mart 2016, Ankara

Yayın-Proje: Didem Kestek

Dizgi-Grafik Tasarım: Didem Kestek

Kapak Tasarımı: Gürsel Avcı

Baskı: Sarıyıldız Matbaacılık Ltd. Şti

İvogsan Ağaç İşleri Sanayi Sitesi 523. Sk. No:31

Yenimahalle-ANKARA

(0312 395 99 94)

Yayıncı Sertifika No: 14749

Matbaa Sertifika No: 23593

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay / ANKARA

Yayınevi 0312 430 67 50 - 430 67 51

Yayınevi Belgeç: 0312 435 44 60

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Dağıtım Belgeç: 0312 431 37 38

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet:www.pegem.net

ÖN SÖZ

“Her insanın içinde, oyun oynamak isteyen bir çocuk saklıdır.”

F. Nietzsche

Çocuğun herhangi bir şey ya da herhangi biriyle oyun oynadığı sırada bulunduğu yer ve zaman dilimi (neresi ve ne zaman olursa olsun) büyük önem kazanmaktadır.

Günümüzde çocuklar bilgisayar, cep telefonu gibi teknolojik araçlarla daha erken yaşta tanışmakla kalmayıp, zamanlarının önemli bir bölümünü bu araçlarla geçirmektedirler. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) 2013 verilerine göre çocukların (6-15 yaş grubu) bilgisayar kullanmaya başlama yaşı ortalama 8 iken, internet kullanmaya başlama yaşı 9, cep telefonu kullanmaya başlama yaşı ise 10'a düşmüştür. Çocuklarda (6-15 yaş grubu) 2013 yılında kendi kullanımına ait bilgisayara sahip olanların oranı % 24,4, cep telefonuna sahip olanların oranı % 13,1 ve oyun konsoluna sahip olanların oranı % 2,9 olmuştur (TÜİK, İstatistiklerle Çocuk, 2013). Amerika'da da 4-6 yaş grubu çocukların yaklaşık % 70'inin günde yaklaşık 1 saat bilgisayar kullandığı belirlenmiştir (Johnson, Christie and Wardle, 2005). Teknoloji kullanımıyla birlikte obezite de çocukların oyun alışkanlıkları etkileyebilecek bir unsur haline gelmiştir. Oyun oynama obeziteyi ortadan kaldırmak için çözüm yollarından (tek başına etkili olmasa da) biri olarak değerlendirilebilmektedir (Golstein, 2012). Ancak obezite sonucunda çocuklar daha az hareket etmekte, bu da oyun davranışlarının azalmasına, oyun davranışlarının azalması da obezitenin tetiklenmesine neden olabilmektedir. Son yıllarda oyunun önemini ortaya koyan bir diğer unsur, çocukların televizyon izleme yaşlarının küçülmesi ve tv izleme oranlarının artmasıdır. Türkiye Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından çocukların 2-2,5 yaşlarından itibaren düzenli bir şekilde tv izlemeye başladıkları belirtilmiştir (Akt. Ünal, Durualp, 2012, s. 94). Bilgisayar ve televizyon gibi elektronik araçlar, çocukların zihinsel ve fiziksel olarak, oyun oynadıkları zaman dilimine göre daha pasif olmalarını sağlayabilmektedir (Moyles, 2012). Mayıs 2014'te Kanada'nın Toronto şehrinde düzenlenen Çocukların Fiziksel Aktivitesi Küresel Zirvesi'nde, çocuklarda hareketsizliğin arttığını ve buna karşılık oyun oynama süresinin arttırılmasının, tv başında geçen sürenin de azaltılmasının önem taşıdığı vurgulanmıştır (Hareketsiz çocuk tehdit altında, 2014). Teknolojik araçların sık, bilinçsiz kullanımı, obezite, tv izleme sürelerindeki artış sonucunda çocukların (doğuştan getirdikleri oyun güdüsü doğrultusunda) mümkün olduğunca çok oyun oynamaları, zengin oyun ortamlarından yararlanabilmeleri büyük önem taşımaktadır.

Oyunun çocuklar için öneminden ve günümüzde oyuna ihtiyacın daha çok artmış olduğuna inancımızdan ötürü bu kitapla bir kere daha oyun kavramını vurgulamayı arzulamış bulunmaktayız. Bu kitap aracılığı ile 0-6 yaş arasında oyunu çok yönlü bir bakış açısı ile ele almaya gayret ettik.

Oyun o kadar ilginç bir kavramdır ki, bilinen geleneksel oyunların (saklam-baç, uzun eşek, istop, sek sek gibi) farklı kültürlerde de geleneksel oyunlar olarak adlandırılabilirdiği görülmektedir. Yüzyıllar boyunca dünyanın farklı yerlerindeki çocuklar aynı ya da büyük benzerlikler taşıyan oyunları birbirlerinden habersiz oynamışlardır. 2008 yılında Yunanistan'ın Girit adasında "İstop" oyununun çocuklar tarafından yine istop olarak adlandırılarak oynandığına şahit olduğumda oyunun evrenselliğine bir kere daha inancım artmıştır. Bu nedenle oyunlar arasındaki kültürel benzerlik ve farklılıkları ortaya koymak adına Farklı Kültürlerde Oyun ve Oyuncaklar bölümünün yarar sağlayabileceğini düşünmekteyim. Oyun oynamak her çocuğun hakkıdır. Çocukların gelişimlerini destekleyecek oyun imkanlarına kavuşturulması gereklidir-Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi, madde7-(Çocuk Hakları Bildirgesi, 1959). Bu nedenle hasta çocuklarla, özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklarla da oyun konularına yer verilmiştir. Çocukların oyunları, fiziksel çevreden, oyun materyallerinden, öğretmenle, anne-baba ve akranlarla olan ilişkilerden, yaştan, bireysel farklılıklardan, cinsiyetten ve kültürden etkilenmektedir. Bu bağlamda, kitaptaki bu değişkenlere farklı bölümlerde değinilmeye çalışılmıştır. Çocukların oyun alanları, oyun materyalleri, oyun arkadaşları, oyun zamanlarında neler yapılabileceği, oyunla değerlendirme, farklı özellikteki çocuklarla oyun gibi farklı açılardan oyunun önemi, etkisi, neler yapılabileceği derinlemesine incelenmeye gayret edilmiştir. Örnek olarak, Oyun Etkinliği Planlama-Uygulama-Değerlendirme ve Oyunla Öğretim bölümlerinde, öğretmen-çocuk ilişkisine değinilmeye çalışılmıştır. Her bölüm içerisinde mümkün olduğu kadar oyun örneği verilerek, kitabın kuramsal bilginin yanı sıra uygulamayı da içermesi amaçlanmıştır. Bölümlerin içeriği farklı olsa da bazı bölümlerde bazı bilgilerin hatırlatıldığı görülecektir. Bu durum, gereksiz tekrarlardan öte, konuların kopuk kopuk verilmemesi, arada bağlantıların kurulup daha iyi anlaşılabilmesi açısından gerekli bulunarak önemsenmiştir.

Bu kitabın yazılmasında emeği geçen tüm yazarlarımıza, onların nezdinde ailelerimize, güzel fotoğraflarıyla kitabımızı renklendiren çocuklarımıza, kitaba yaptığı çok önemli ve değerli katkılardan dolayı Fatma Yenibayrak'a, Çin Çan Çon oyunu için Bedriye Karaer'e, geleneksel oyun materyalleri ile ilgili Selma Yoğurt-

çu, Hatice Şafak'a, Hımbıl oyunu için Nesrin Karaburun'a, sayısmaca tekerleme-leri için Esmâ Nur Kılıç'a, Hacer Bülbül'e, son iki yıldır enerjisiyle, oyunlarıyla hayatıma gökkuşaklarını salan ve oyun oynamanın keyfini bir kez daha tatmamı sağlayan Yunus Gökay'a, Pegem Akademi'nin değerli çalışanlarına sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum...

Oyun ve çocuklar ile ilgili daha söylenilecek çok söz, oynatılacak daha çok oyun bulunmaktadır. Kitabın, araştırmacılara, anne-babalara, öğretmenlere, öğrencilere ve konu ile ilgili sonraki çalışmalara yol gösterebilmesi dileğiyle...

Doç. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN-2016

BÖLÜMLER VE YAZARLAR

BÖLÜM 1

OYUN VE ÖZELLİKLERİ

Yrd. Doç. Dr. Fatma ÇALIŞANDEMİR

Kırıkkale Üniversitesi

BÖLÜM 2

OYUNUN ÖNEMİ

Yrd. Doç. Dr. Fatma ÇALIŞANDEMİR

Kırıkkale Üniversitesi

BÖLÜM 3

OYUNUN TARİHÇESİ

Doç. Dr. Serdal SEVEN

Muş Alparslan Üniversitesi

BÖLÜM 4

OYUN KURAMLARI

Öğr. Gör. Emire ULUĞ

Bitlis Eren Üniversitesi

BÖLÜM 5

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE OYUNUN GELİŞİMİ VE ÇEŞİTLİ ÖRNEKLER

Yrd. Doç. Dr. Özlem KÖRÜKÇÜ

Pamukkale Üniversitesi

BÖLÜM 6

OYUN TÜRLERİ VE ÇEŞİTLİ ÖRNEKLER

Yrd. Doç. Dr. Asiye PARLAK RAKAP

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Salih RAKAP

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

BÖLÜM 7

OYUNUN GELİŞİM ALANLARINA ETKİSİ VE ÇEŞİTLİ ÖRNEKLER

Öğr. Gör. Esra AĞYAR

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

BÖLÜM 8

OYUN ETKİNLİĞİNİ

PLANLAMA-UYGULAMA-DEĞERLENDİRME

Doç. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN

Pamukkale Üniversitesi

BÖLÜM 9

OYUNLA ÖĞRETİM

Doç. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN

Pamukkale Üniversitesi

BÖLÜM 10

OYUN ETKİNLİĞİNDE ÇEVRE DÜZENLEMESİ VE OYUN ALANLARI

Doç. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN

Pamukkale Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Özlem KÖRÜKÇÜ

Pamukkale Üniversitesi

Öğr. Gör. Hande GÜNGÖR

Pamukkale Üniversitesi

Bil. Uzm. Hatice ERTEN SARIKAYA

Milli Eğitim Bakanlığı

BÖLÜM 11

OYUNCAK VE OYUN ARAÇ GEREÇLERİ

Yrd. Doç. Dr. Aygen ÇAKMAK

Kırıkkale Üniversitesi

BÖLÜM 12

GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARIMIZ VE OYUNCAKLARIMIZ

Doç. Dr. Perihan ÜNÜVAR

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

BÖLÜM 13

ÇOCUĞU TANIMA TEKNİĞİ OLARAK OYUN

Yrd. Doç. Dr. Fatma ELİBOL

Kırıkkale Üniversitesi

BÖLÜM 14

ANNE-BABA-ÇOCUK VE OYUN

Yrd. Doç. Dr. Hatice ECİRLİ

Melikşah Üniversitesi

BÖLÜM 15

AKRAN GRUPLARI VE OYUN

Doç. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN

Pamukkale Üniversitesi

BÖLÜM 16

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÖZEL EĞİTİME GEREKSİNİM DUYAN ÇOCUKLAR VE OYUN

Öğr. Gör. Ceyhun ERSAN

Pamukkale Üniversitesi

Yrd. Doç. Dr. Salih RAKAP

Ondokuz Mayıs Üniversitesi

BÖLÜM 17

HASTA ÇOCUKLAR VE OYUN

Yrd. Doç. Dr. Fatma ELİBOL

Kırıkkale Üniversitesi

BÖLÜM 18

FARKLI KÜLTÜRLERDEKİ OYUN ve OYUNCAK ÖRNEKLERİ

Doç. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN

Pamukkale Üniversitesi

Öğr. Gör. Ceyhun ERSAN

Pamukkale Üniversitesi

BÖLÜM 19

OYUN TERAPİSİ

Yrd. Doç. Dr. Şükran KILIÇ

Aksaray Üniversitesi

BÖLÜM 20

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARI İÇİN OYUN İLE İLGİLİ ÖLÇME ARAÇLARINDAN ÖRNEKLER

Doç. Dr. Hülya GÜLAY OGELMAN

Pamukkale Üniversitesi

Bil. Uzm. Hatice ERTEN SARIKAYA

Milli Eğitim Bakanlığı

13 Mayıs 2014 Soma faciasında babalarını kaybetmiş, küçük yaşlarında büyük acılarla tanışan, annesiz-babasız tüm çocuklarımıza... Hak ettikleri daha iyi bir gelecek için üzerimize düşenden fazlasını yapmamız dileğiyle...

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM OYUN VE ÖZELLİKLERİ

İçindekiler.....	1
Giriş.....	2
Oyun Nedir?.....	2
Oyunun Özellikleri	7
Çocuk Oyunlarının Genel Özellikleri.....	11
Çocuklar İçin Örnek Oluşturabilecek Oyunlar.....	13
Sonuç.....	14
Kaynaklar.....	15

2. BÖLÜM OYUNUN ÖNEMİ

İçindekiler.....	17
Giriş.....	18
Oyunun Önemi.....	18
Aile Açısından Oyunun Önemi	25
Çocuklar İçin Örnek Oluşturabilecek Oyunlar.....	27
Sonuç.....	28
Kaynaklar.....	30

3. BÖLÜM OYUNUN TARİHÇESİ

İçindekiler.....	33
Giriş.....	34
Antik Çağ ve Orta Çağ'da Çocuk Oyunu	34
Antik Yunan Medeniyeti ve Çocuk Oyunu	35
Antik Mısır'da Çocuk Oyunları.....	37
Roma Medeniyeti ve Çocuk Oyunu	37

Ortaçağ'da Çocuk Oyunu	38
Avrupa'da Oyun Düşüncesi Tarihi	40
Comenius (1592-1670).....	40
John Locke (1632-1704)	41
Jean-Jacques Rousseau (1712-1778)	41
Johann Pestalozzi (1746-1827)	42
Friedrich Froebel (1782-1852)	42
Maria Montessori (1870-1952).....	43
Sonuç.....	44
Kaynaklar.....	46
Resim Kaynakları	47

4. BÖLÜM OYUN KURAMLARI

İçindekiler.....	49
Giriş	50
A. Klasik Kuramlar.....	50
A.1. Fazla Enerji Kuramı.....	50
A.2. Rahatlama veya Eğlenme Kuramı.....	51
A.3. Hazırlık veya Ön Egzersiz Kuramı.....	51
A.4. Rekapitülasyon (Tekrarlama) Kuramı	51
B. Modern Kuramlar	52
B. 1. Psikoanalitik Kuram	52
B. 2. Haz Arama Kuramı	53
B. 3. Üstiletişim Kuramı	54
B. 4. Bilişsel Kuramlar.....	55
B. 4. 1. Jean Piaget:	56
1. Alıştırma Oyunu:	57
2. Sembolik Oyun:	57
3. Kurallı Oyun:	57
B. 4. 2. Lev S. Vygotsky	58
B. 4. 3. Bruner	59
B. 4. 4. Sutton-Smith	60
Sonuç.....	60
Kaynaklar.....	62

5. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE OYUNUN GELİŞİMİ VE ÇEŞİTLİ ÖRNEKLER

İçindekiler.....	65
Giriş.....	66
1. Yaşlara Göre Oyunun Gelişimi ve Oyun Örnekleri.....	66
1. 1. Doğumdan İki Yaş Dönemine Kadar Oyunun Gelişimi ve Oyun Örnekleri.....	67
0-6 Ay Arası	68
6-9 Ay Arası.....	70
9-12 Ay Arası	72
1-2 Yaş Arası	74
1.2. İki - Dört (2-4) Yaş Döneminde Oyunun Gelişimi ve Oyun Örnekleri.....	76
1. 3. Dört-Altı (4-6) Yaş Döneminde Oyunun Gelişimi	80
Sonuç.....	83
Kaynaklar.....	84

6. BÖLÜM

OYUN TÜRLERİ VE ÇEŞİTLİ ÖRNEKLER

İçindekiler.....	87
Giriş.....	88
1. Kuram Temelli Oyun Türleri	88
1. 1. Hutt (1976).....	90
1. 2. Piaget (1951).....	91
1. 3. Parten (1932)	92
1. 4. Erikson (1963).....	96
1. 5. Sheridan (1977)	97
1. 6. Smilansky (1968).....	98
1. 7. Hughes (1999)	102
2. Uygulama Temelli Oyun Türleri	104
2. 1. Öz Yapılarını Temel Alan Oyun Türleri.....	106
2. 2. Oynandığı Yeri Temel Alan Oyun Türleri	106
2.2.1. Açık Havada Oynanan Oyunlar.....	106

2.2.2. Salon-Sınıf Oyunları.....	107
2.3. Araçsız Yapılan Oyunlar	108
2.4. Araçta Yapılan Oyunlar.....	108
2.5. Araçla Yapılan Oyunlar	108
Sonuç.....	110
Kaynaklar.....	111

7. BÖLÜM

OYUNUN GELİŞİM ALANLARINA ETKİSİ VE ÇEŞİTLİ ÖRNEKLER

İçindekiler.....	113
Giriş.....	114
Oyunun Zihinsel Gelişime Etkisi	115
Oyunun Sosyal Gelişime Etkisi	119
Oyunun Duygusal Gelişime Etkisi.....	121
Oyunun Fiziksel Gelişime Etkisi	123
Oyunun Dil Gelişimine Etkisi	124
Sonuç.....	125
Kaynaklar.....	127

8. BÖLÜM

OYUN ETKİNLİĞİNİ PLANLAMA -UYGULAMA - DEĞERLENDİRME

İçindekiler.....	129
Giriş.....	130
Öğretmenin Oyundaki Rolü	131
Oyun Etkinliğini Planlama	132
Oyun Etkinliğini Uygulama.....	138
Oyun Etkinliğini Değerlendirme	140
Okul Öncesi Eğitim Programındaki Oyun Zamanı	146
Sonuç.....	147
Ek 1. Oyun Değerlendirme Formu Örneği.....	148
Kaynaklar.....	149

9. BÖLÜM OYUNLA ÖĞRETİM

İçindekiler.....	151
Giriş.....	152
Oyun ve Öğrenme.....	152
Oyunla Öğrenmenin Tarihsel Temelleri.....	155
Okul Öncesi Eğitim Programlarında Oyunla Öğrenme.....	156
Oyun Temelli Öğrenme Modelleri.....	162
Dünya Geneline Okul Öncesi Programında Oyunla Öğretim.....	163
Oyun Yoluyla Öğrenme Sürecinde Öğretmen.....	165
Sonuç.....	169
Kaynaklar.....	170

10. BÖLÜM OYUN ETKİNLİĞİNDE ÇEVRE DÜZENLEMESİ VE OYUN ALANLARI

İçindekiler.....	175
Giriş.....	176
Oyun Ortamlarının Önemi.....	176
Bir Oyun Alanı Nasıl Düzenlenir ?.....	177
Kapalı Oyun Alanları.....	180
Açık Oyun Alanları.....	188
Oyun Alanlarının Güvenliği.....	201
Sonuç.....	204
Ek-1 Oyun Alanı Kontrol Listesi.....	205
Kaynaklar.....	210

11. BÖLÜM

OYUNCAK VE OYUN ARAÇ GEREÇLERİ

İçindekiler.....	213
Giriş.....	214
Oyuncağın Tanımı ve Önemi	214
Oyuncağın Tarihçesi	215
Oyuncakların Bilişsel Gelişime Olan Etkileri.....	217
Oyuncakların Psikomotor Gelişime Olan Etkileri.....	218
Oyuncakların Çocuğun Gelişim Alanlarına Etkileri.....	217
Oyuncakların Dil Gelişimine Olan Etkileri	218
Oyuncakların Sosyal- Duygusal Gelişime Olan Etkileri.....	218
Teknolojik Araçların Bebek ve Çocukların Gelişimine Etkileri.....	219
Yaşlara Göre Oyun Araç Gereçleri.....	221
Oyuncak Seçiminde Anne-Babalara Öneriler.....	227
Çocukların En Çok Tercih Ettikleri Oyun Materyalleri	227
Türkiye’ de Oyuncak Müzeleri	231
Sonuç.....	234
Kaynaklar.....	235

12. BÖLÜM

GELENEKSEL ÇOCUK OYUNLARIMIZ VE OYUNCAKLARIMIZ

İçindekiler.....	239
Giriş: Geleneksel Çocuk Oyunlarımız	240
1. Saklambaç.....	241
2. Yağ Satarım.....	242
3. Bezirgan Baş1.....	243
4. Mendil Kapmaca.....	244
5. Körebe.....	244
6. Dokuz Kiremit/Tombik	245
7. Birdir Bir	246
8. Uzun Eşek.....	247

9. Köşe Kapmaca.....	248
10. Yakan Top / Yakar Top.....	249
11. Çelik Çomak	250
12. Kutu Kutu Pense	251
13. Çivili Tahtada Futbol	252
14. Yüzük Saklama Oyunu	252
15. Beş Taş Oyunu	253
16. Üç Taş Oyunu	254
17. Dokuz Taş Oyunu	255
Geleneksel Oyuncaklarımız.....	255
Eyüp Oyuncaklarından Örnekler.....	262
Sonuç.....	264
Kaynaklar.....	265

13. BÖLÜM

ÇOCUĞU TANIMA TEKNİĞİ OLARAK OYUN

İçindekiler.....	267
Giriş.....	268
Değerlendirme Nedir?	268
Okul Öncesi Eğitimde Değerlendirme	271
Alternatif (Otantik) Değerlendirme	271
Alternatif/Otantik Değerlendirmenin Avantajları.....	274
Oyunla Değerlendirme.....	276
Oyun Temelli Değerlendirmede Farklı Yaklaşımlar	279
Disiplinler Ötesi Oyun Temelli Değerlendirme (DOTD)	280
Formal Olmayan Oyun Gözlemleri.....	281
Bireysel Değerlendirme	285
Grup Değerlendirmesi.....	285
Gelişimsel Becerilere Göre Değerlendirme	285
Portfolyo Değerlendirme:.....	286
Programa Dayalı Değerlendirme	286
Oyun Temelli Değerlendirmenin Güçlü Yönleri.....	288
Oyun Temelli Değerlendirmenin Sınırlılıkları.....	288

Oyunla Tanı	289
Oyun Yoluyla Zihinsel Gelişimin Saptanması.....	289
Oyunun Tanısal Önemi.....	291
Oyunla Değerlendirmenin Avantajları.....	292
Sonuç.....	292
Kaynaklar.....	293

14. BÖLÜM

ANNE-BABA-ÇOCUK VE OYUN

İçindekiler.....	295
Giriş	296
1. Anne-Baba-Çocuk İlişkisi ve Oyun Üzerindeki Etkisi.....	297
1.1. Bağlanma ve Oyun.....	301
2. Anne Babanın Oyun Üzerindeki Etkisi.....	302
2.1 Oyun Ortamını Sağlamak.....	303
2.2. Oyun Arkadaşı Olarak Anne Babanın Rolü ve Çocuğun Üzerindeki Etkisi	304
2.3. Anne Baba Çocuk Oyunların Fonksiyonları.....	306
2.4. Gelişime Bağlı Oyun Desteği	308
3. Sonuç ve Anne Babaya Öneriler.....	310
4. Anne Baba Çocuk Oyunları.....	311
Kaynaklar.....	315

15. BÖLÜM

AKRAN GRUPLARI VE OYUN

İçindekiler.....	317
Giriş.....	318
Oyun Doğrultusunda Okul Öncesi Dönemde Akran İlişkilerinin Gelişimi.....	319
Akran Tercihleri	322
Akranların Oyunlar Aracılığı ile Gelişime Etkileri	324
Sonuç.....	326
Kaynaklar.....	327

16. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE ÖZEL EĞİTİME GEREKSİNİM DUYAN ÇOCUKLAR VE OYUN

İçindekiler.....	331
Giriş.....	332
1. Özel Eğitime Genel Bakış.....	332
1. 1. Özel Eğitim	332
1. 2. Okul Öncesi Dönemde Kaynaştırma Eğitimi	333
1. 3. Okul Öncesi Eğitim Programında Ele Alınan Özel Gereksinim Türleri ve Üstün Yetenekliler	334
2. Özel Eğitime Gereksinim Duyan Çocuklar, Oyun ve Oyun Etkinlikleri	337
2. 1. Özel Eğitime Gereksinim Duyan Çocukları Oyuna Dahil Etmede Okul Öncesi Öğretmenin Rolü.....	338
2. 2. Görme Yetersizliği Olan Çocuklar ve Oyun Etkinlikleri.....	339
2. 3. İşitme Yetersizliği Olan Çocuklar ve Oyun Etkinlikleri	341
2. 4. Ortopedik Yetersizliği ve Süreğen Hastalığı Olan Çocuklar ve Oyun Etkinlikleri	342
2. 5. Otizmi Olan Çocuklar ve Oyun Etkinlikleri	344
2. 6. Zihinsel Yetersizliği Olan Çocuklar ve Oyun Etkinlikleri	346
2. 7. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocuklar ve Oyun Etkinlikleri	346
2. 8. Dil ve Konuşma Bozukluğu Riski Olan Çocuklar ve Oyun Etkinlikleri	347
2. 9. Üstün Yetenekli Olan/Olduğu Düşünülen Çocuklar ve Oyun Etkinlikleri	349
Sonuç.....	350
Kaynaklar.....	352

17. BÖLÜM

HASTA ÇOCUKLAR VE OYUN

İçindekiler.....	355
Giriş.....	356
Hasta Çocuk.....	356
Hasta Çocuk ve Oyun.....	359
Oyun İçin Gerekli Koşulların Sağlanması	363
Hastanedeki İşlemler Sırasında Kullanılabilecek Yöntemler	364
Sonuç	372
Kaynaklar	373

18. BÖLÜM

FARKLI KÜLTÜRLERDEKİ OYUN VE OYUNCAK ÖRNEKLERİ

İçindekiler.....	375
Giriş.....	376
Dünya'nın Farklı Yerlerinden Oyun Örnekleri	377
Dünya Genelindeki Geleneksel Oyuncaklardan Örnekler	384
Dünya Genelinde Oyuncak Müzeleri/Oyuncak Kütüphanelerinden Örnekler	387
Sonuç.....	389
Kaynaklar	391

19. BÖLÜM

OYUN TERAPİSİ

İçindekiler.....	395
Giriş.....	396
1.Oyun Terapisinin Kısa Tarihçesi	396
2. Oyun Terapisinin Tanımı	398
3. Oyun Terapisinin Kullanıldığı Alanlar ve Çocuğa Katkıları	398
4. Oyun Terapisinde Kuramsal Yaklaşımlar.....	400
5. Oyun Terapisinin Okul Ortamında Uygulanması.....	405
6. Oyun Odası ve Materyal.....	407
7. Oyun Terapisi Teknikleri.....	409
Sonuç.....	413
Kaynaklar.....	414

20. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARI İÇİN OYUN İLE İLGİLİ ÖLÇME ARAÇLARINDAN ÖRNEKLER

İçindekiler	419
Giriş.....	420
Okul Öncesi Dönem Çocukları için Türkiye'de Geliştirilmiş Oyun İle İlgili Ölçme Araçlarından Örnekler	420
Okul Öncesi Dönem Çocukları için Türkçeye Uyarlanmış Oyun İle İlgili Ölçme Araçlarından Örnekler	421
Okul Öncesi Dönem Çocukları İçin Yurt Dışında Kullanılan Oyun Ölçeklerinden Örnekler	423
Sonuç.....	424
Kaynaklar.....	425
Son Söz.....	426

ŞEKİLLER VE TABLOLAR LİSTESİ

Şekil 8.1. Oyunla ilgili planlama ve değerlendirme döngüsü (Moyles, 2012, s. 16).....	143
Şekil 9. 1. Program merkezli oyundaki iki fonksiyon: Başlangıç öğrenmesi ve uygulama (Johnson, Christie and Yawkey, 1998, s. 321).	159
Şekil 9. 2. Çocuğun oyun ve öğrenme sürecinde öğretmen ve anne-babanın rolleri (Moyles, 2012, s. 4).....	168
Şekil 10. 1. Öğrenme Merkezleri, Yönlendiriciler ve Gelişim Becerileri (Walker, 2011).....	182
Şekil 10. 2. Okul öncesi eğitim kurumu açık oyun alanı planı örneği (Frost, Wortham and Reifel, 2012, s. 296).	197
Şekil 10.3. Güvenli alan değerlendirme modeli (Humson and Thompson, 2004, s. 167)	201
Şekil 13.1. Oyun Gelişim Aşamasına Göre Çocuğun Oyun Davranışları dair iki değerlendirmenin Karşılaştırılması	287
Tablo 2. 1. Oyun niçin önemlidir?	19
Tablo 2. 2. Çocuklar ne yaptıklarında ne öğrenirler.	24
Tablo 4. 1. Garvey'in Belirlediği Oyun Sırasında Kullanılan Dil Araçları	55
Tablo 4. 2. Piaget'nin kuramındaki bilişsel evrelere karşılık gelen oyun evreleri.....	57
Tablo 4. 3. Oyun Kuramları ve Kuramcıları.....	61
Tablo 6. 1. Oyun Kuramları Temelli Sınıflandırma	89
Tablo 6. 2. Piaget'nin Tanımladığı Oyun Türlerine Okul Öncesi Dönemden Örnekler	92
Tablo 6. 3. Parten'in Tanımladığı Oyun Türlerine Okul Öncesi Dönemden Örnekler	95
Tablo 6. 4. Smilansky'nin Tanımladığı Oyun Türlerine Okul Öncesi Dönemden Örnekler	101
Tablo 6. 5. Oyun Uygulamaları Temelli Sınıflandırma.....	105
Tablo 6. 6. Uygulama Temelli Oyun Türlerinden Bazıları İçin Örnek Oyunlar	108
Tablo 10. 1. Okul öncesi eğitim kurumlarında öğrenme çevresinin hazırlanması için kontrol listesi (Walker, 2011)	184
Tablo 10. 2. Oyun alanlarının karşılaştırılması (Wardle, 1998, s. 273)	200
Tablo 14.1. Bağ oluşumunun evreleri (Akt. Lahaus ve Vierhaus, 2013, s.99).....	298
Tablo 14. 2. Yabancı Durum Testi süreci (Akt. Lahaus and Vierhaus, 2013, s. 101)	299

Giriş

Bir oyun kitabına en güzel giriş ancak oyunla olabilir...

Çin Çan Çon (Geleneksel Oyun-İstanbul)

Yaş grubu: 6

Araç-gereç: En az 6 metre uzunluğunda lastik.

Uygulama: Çocuklar yarım daire şeklinde otururlar. Öğretmen “Portakalı soydum” ya da benzeri bir tekerleme ile iki kişi seçer. Lastiğin iki ucunu birbirine bağlar. Seçtiği çocuklara lastiği verir. Çocuklar lastiği iki tarafından karşılıklı olarak tutacaklardır. Lastiği tutan çocuklar birbirlerinden yaklaşık 10 adımlık mesafede bulunmalıdırlar. İki çocuk “Çin Çan Çon” diyerek sırayla kollarını, ayaklarını, bacaklarını, ellerini, parmaklarını kullanarak lastikle şekiller (labirent) oluştururlar. Lastiğe ayakla basarak, ellerine dolayarak, kollarıyla kaldırarak v.b. hareketlerle şekil oluştururlar. Diğer çocuklar lastiğin önünde sıraya girmişlerdir. Sırayla çocukların oluşturduğu lastik labirentin içinden lastiğe değmeden geçmeye çalışırlar. Lastiğe değen, lastiği tutan çocuklardan biri ile yer değiştirir. Oyun böyle devam eder.

Eğitimcilere not: Çocuklara oyunu ilk kez oynayacaklarında, labirent iki öğretmen ya da öğretmen-çocuk işbirliği ile de oluşturulabilir. Ayrıca labirenti oluşturan çocuklara bacakları ve kolları ile yapabilecekleri hareketlerde rehber olunabilir.

1. BÖLÜM

OYUN VE ÖZELLİKLERİ

İçindekiler

Giriş

Oyun Nedir?

Oyunun Özellikleri

** Çocuk oyunlarının genel özellikleri*

** Çocuklar için örnek oluşturabilecek oyunlar*

Sonuç

Kaynaklar

Giriş

“Bir kişiyle bir saat oyun oynayarak, onu bir yıl içindeki sohbetinizden daha fazla tanıyabilirsiniz.”

Plato

“Oyun nedir? Oyunu diğer etkinliklerden ayıran özellikler ya da farklılıklar nedir?” Bu sorular çok eski dönemlerde konuşulmaya başlanmış ve halen günümüzde de konuşulup, tartışılmaya devam etmektedir. Oyun hakkında birçok görüş ve tanım bulunmaktadır. Bilim insanlarının, bakış açılarındaki farklılık, odaklandıkları özelliğe bağlı olarak da oyunun tanımları farklı olabilmektedir. Bu nedenle oyunun tek bir tanımını yapmak çok güçtür. Her ne kadar, oyunun kesin tanımını yapmak biraz karmaşık olsa da bu bölümde özellikle oyunun tanımı ve özellikleri üzerinde durulacak; baştaki sorulara cevaplar aranmaya çalışılacaktır.

Oyun Nedir?

Oyun ve çocuk birbirini tamamlayan iki öge gibidir. Çocuk için oyun, neşe ve eğlence kaynağı, vazgeçemediği bir eylem iken aynı zamanda onun yaşama hazırlanmasında en büyük yardımcı, rehberdir. Çocuğun hayatı oyundur. Psikoloji ve eğitimde oyun kavramı, genellikle zevkli, serbest ve kendiliğinden gelişen bir şey olarak betimlenir (Bodrova and Leong, 2007/2010, s. 212). Eğitim psikolojisi sözlüğünde oyun, geleceğe dönük bir amaç ya da bir doyum düşüncesi olmadan, yalnızca kendi içinde etkinlikten haz almak, eğlenmek için yapılan her türlü etkinlik olarak tanımlanmaktadır (Bakırcıoğlu, 2012, s. 627).

Sutton-Smith (2001: 45) oyunu, kişinin içinde geliştiği yol olarak tanımlarken, bunun en temel olandan en karmaşık olana doğru değişen karmaşık bir yol olduğunu da ifade eder. Yüzyılın en büyük tarihçi ve düşünürlerinden biri olarak kabul edilen Huizinga'nın da oyun konusunda görüşleri oldukça önemlidir. Huizinga (1995: 50) oyunu; özgürce razı olunan, ama tamamen emredici kurallara uygun olarak, belirli zaman ve mekân sınırları içinde gerçekleştirilen, kendiliğinden bir amaca sahip olan, bir gerilim ve sevinç duygusu ile alışılmış hayattan, başka türlü olmak bilincinin eşlik ettiği, iradi bir eylem veya faaliyet olarak tanımlamaktadır. Aşağıdaki fotoğraflar da bu tanımları destekler niteliktedir. Fotoğraf grubu 1'de çorabını çıkarmak için çaba harcayan bebek, aslında oyun oynamakta ve yeni yaşantılar deneyimlemektedir. Tüm dikkatini ayağındaki çoraba yöneltmiş, çorabın birini çıkarırken yaptığı tüm denemeler, çabalar sonuç vermiş ve çorap ayağından çıkmıştır. Bunu başarmanın keyfi ile diğer ayağındaki çorabı çıkarma girişiminde bulunmaktadır. Çorapları tekrar ayağına giydirdiğinizde o yeniden çıkarmaya çalışacaktır. Bu onun için bir oyundur.